

Nacka kommun

info@nacka.se

Rektor Mats Strandler

mats.strandler@nacka.se

Återkoppling

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i Idrott och hälsa i
Eklidens skola

Inledning

Återkopplingen syftar till att vara ett stöd för skolans arbete med att utveckla undervisningen i idrott och hälsa. I återkopplingen anges de utvecklingsområden som Skolinspektionen bedömer vara relevanta för att förbättra undervisningen i idrott och hälsa vid Eklidens skola. Återkopplingen grundar sig på ett verksamhetsbesök som Skolinspektionen genomförde den 13-14 februari 2018. Vid besöket genomfördes fem lektionsobservationer samt intervjuer med rektor, biträdande rektor, fyra idrottslärare, och 21 elever i årskurs 7 till 9.

Ett flertal bestämmelser i skollagen relaterar till undervisningen och i läroplanens inledande kapitel anges skolans värdegrund och uppdrag samt de mål och riktlinjer som ska styra skolans arbete¹. I kursplanen för ämnet idrott och hälsa anges ämnets syfte, det centrala innehållet samt kunskapskrav för de olika betygen. Granskningen ska med stöd av gällande författningar och aktuell forskning² undersöka om elever i grundskolans årskurs 7 till 9 får en undervisning i ämnet idrott och hälsa av god kvalitet. För att bedöma detta undersöks i vilken utsträckning undervisningen i idrott och hälsa planeras och bedrivs utifrån kursplanen. Vidare granskas undervisningen utifrån allmändidaktiska kvaliteter.

Fakta om Eklidens skola

Eklidens skola är en kommunal grundskola med elever i årskurs 7-9 som är belägen i Nacka kommun. På skolan går drygt 800 elever och lärarna är organiserade i sex arbetslag. Arbetslagen består av 8-12 lärare och mellan 120 till 150 elever. På Eklidens skola finns det sju lärare som undervisar i ämnet idrott och hälsa.

Undervisningen i idrott och hälsa i Eklidens skola

Planering och genomförande av undervisningen

Skolinspektionen bedömer att undervisningen planeras och genomförs så att samtliga kunskapsområden ges ett sådant utrymme att eleverna erbjuds möjligheter att utveckla de förmågor som ingår i ämnet. Granskningen visar att skolan själv identifierat innehåll som skulle behöva ges ett större utrymme i undervisningen.

I ämnesplaneringar som Skolinspektionen granskat framgår att undervisningen planeras utifrån de delar som kursplanen föreskriver. De tre kunskapsområdena är inplanerade med i lika stora delar. Lärarna bekräftar detta i intervju och säger att de kommit överens om vilka övergripande kunskapsområden de ska arbeta med. Det framgår i ämnesplaneringarna att eleverna får ta del av samtliga kunskapsområden under alla årskurser. Lärarna säger att områdena sedan läggs ut i grovplaneringen och att det, i det sammanhanget, ser lite olika ut mellan idrottslärarna på skolan. Lärarna berättar att de oftast arbetar i par eller enskilt när det gäller den mer detaljerade planeringen av ämnet.

¹ För granskningens författningsstöd, se bilaga 1

² Skolinspektionen (2012b). Framgång i undervisning. En sammanställning av forskningsresultat som stöd för granskning på vetenskaplig grund i skolan.

De säger att lokalerna avgör vilket innehåll som lektionen behandlar. Vidare berättar lärarna i intervju att alla idrottslärare inte har möjligheter att samplanera undervisningen.

I årsplaneringarna i ämnet som Skolinspektionen tagit del av framgår att samtliga tre kunskapsområden finns med, men lärarna berättar i intervju att de i praktiken skulle behöva göra mera inom området *friluftsliv och utevistelse*. De att de exempelvis skulle vilja kunna genomföra en vandring med eleverna och ha mer tid till orientering. Lärarna säger att på grund av att de endast har lektioner om femtio minuter så leder det till att området *friluftsliv och utevistelse* får ett begränsat utrymme.

Rektorn uppger i intervju att hen inte har någon direkt insyn i hur lärarnas ämnesplaneringar ser ut. Rektorn berättar att viss avstämning sker i samband med medarbetarsamtalen och att skolledningen regelbundet besöker lärarnas lektioner för att se hur undervisningen genomförs. Rektorn berättar att hen tycker att lärarna har god ämneskompetens och att de hjälper varandra på ett bra sätt. Vidare säger rektorn att idrottslärarna oftast planerar undervisningen i par då lektioner i en viss årskurs är parallelllagda i schemat. Rektorn säger att det pågår en löpande diskussion med idrottslärarna kring hur stor vikt skolan ska lägga kring de olika delarna av det centrala innehållet och att hen är medveten om att idrottslärarna uppfattar att de tycker att det är svårt att få tillräckligt mycket tid till *friluftsliv och utevistelse*. Rektorn säger att det finns behov av en fördjupad diskussion om undervisningens planering och genomförande för att säkerställa elevernas möjlighet att utveckla samtliga förmågor i ämnet. Biträdande rektorn säger att hen har förvånats över att man har två dagar planerade för orientering för alla skolans elever.

Undervisningens allmändidaktiska kvaliteteter

Skolinspektionen bedömer att det finns aspekter av undervisningens allmändidaktiska kvaliteteter som kan utvecklas. Granskningen visar att eleverna har arbetsro på lektionerna och känner sig trygga under lektionerna. Vidare visar granskningen att undervisningen anpassas till eleverna i gruppen och utmanar dem i sitt lärande. Slutligen visar granskningen att lärarna ger eleverna återkoppling regelbundet men att eleverna är osäkra på vad som förväntas av dem och vilka mål som de ska uppnå.

Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

På de lektioner som observerats kan eleverna i huvudsak utföra sina uppgifter utan att störas av varandra. Detta gäller både när eleverna arbetar i grupp och i par. Vidare observerar Skolinspektionen hur flertalet lärare uppmärksammar eleverna och stöttar dem i sitt lärande. Likaså observeras hur elever stöttar och berömmar varandra i de olika moment som lektionerna innehåller. Det finns på de lektioner som observerats exempel på lärare som ofta uppmuntrar eleverna att delta i aktiviteterna men det finns också exempel där läraren inte gör det.

Eleverna säger i intervju att det varierar hur aktiva lärarna är att få de elever som inte deltar att delta. Några elever säger att deras lärare inte bryr sig om elev sätter sig på bänken och inte deltar. Vidare berättar eleverna att de inte kan erinra sig att lärarna gör något specifikt

för att göra ämnet intressant. De menar att det beror på elevens egen motivation, d v s om eleven själv tycker om aktiviteten eller inte.

Eleverna säger i intervju att de tycker arbetsron på lektionerna är bra men att det ibland kan bli lite hetsigt. De säger att detta främst sker i olika matchmoment. Eleverna uppger att många elever är tävlingsinriktade och att detta är orsaken till att det ibland kan bli en lite uppjagad stämning. Vidare berättar eleverna att språkbruket elever emellan överlag är gott men att det kan hända att de kan klaga på varandra. Eleverna säger att om lärarna hör detta markerar de och tydliggör att det inte är acceptabelt att klaga på en kamrat. Även lärarna säger i intervju att de bedömer att arbetsron på lektionerna är god och att en orsak till detta är att de har en tydlig struktur i hur de genomför lektionerna. Lärarna säger att de tycker eleverna är duktiga och engagerade vilket stärker arbetsron. Vidare berättar lärarna att det råder en viss otrygghet bland eleverna i samband med omklädning och att de själva inte har tid att finnas till hands för att förebygga tryggheten där.

Rektorn uppger att hen bedömer arbetsron på idrottslektionerna som god och att hen har uppmärksammat vid bland annat egna auskultationer, att idrottslärarna har en bra struktur på lektionerna. Hen tror att detta skapar en grundtrygghet hos eleverna. Rektorn säger att, trots en nyligen genomförd ombyggnation av omklädningsrummen, föreligger fortfarande en problematik i att eleverna känner sig otrygga där. Vidare säger rektorn att skolan inte har möjligheter att bemanna upp i samband med omklädning och att skolan behöver arbeta mer proaktivt kring trygghetsfrågan i denna miljö.

Individanpassning, variation och utmaningar

Vid flertalet av lektionsbesöken observeras också att lärarna erbjuder eleverna att arbeta på olika svårighetsgrader genom att exempelvis erbjuda olika vikter i samband med styrketräningsmoment. Vidare observeras under lektioner hur lärare för diskussioner med enskilda elever om de övningar som de valt i sina egna träningsprogram. Läraren frågar eleverna om de valda övningarna ger tillräckligt med utmaningar. I andra lektioner som Skolinspektionen observerat genomför alla elever samtliga lektionsmoment på samma sätt.

Eleverna berättar i intervju att de ofta kan välja olika svårighetsgrader att arbeta på, exempelvis vid styrketräningsmoment då de kan välja olika vikter att jobba med. Vidare uppger de att lärarna är mycket aktiva i att motivera eleverna att utmana sig själva. Eleverna säger i intervju att det finns elever som inte kommer ombytta till lektionerna men att de får vara med och delta ändå. Vidare berättar eleverna att de får prova olika arbetsformer i undervisningen. De uppger att lärarna oftast gör lagindelningar och att eleverna sällan får göra detta själva. Eleverna säger att gruppindelningar ibland görs slumpmässigt och att det fungerar bra i undervisningen eftersom eleverna har så olika förutsättningar. De säger att de får anpassa sig efter varandra i undervisningen utifrån att en del elever är mycket aktiva inom olika idrotter på fritiden och andra inte är det.

Lärarna säger i intervju att de försöker erbjuda eleverna varierande svårighetsgrader i de övningar som genomförs på lektionerna. Lärarna berättar att de visar olika svårighetsgrader i övningar förevisar detta för eleverna och att det är viktigt att eleverna arbetar på sin egen nivå. Lärarna berättar att de arbetar mycket med olika individanpassningar för att skapa trygghet för eleverna i olika situationer. De nämner exempelvis att elever som är bollrädda kan få börja med mjuka bollar för att successivt gå över till att träna med vanliga bollar.

Lärarna berättar att det finns en del elever som är mycket tävlingsriktade och att det är vanligt att de tar stor plats i exempelvis lagspelsövningar. Lärarna säger att de försöker ge dessa elever utmaningar genom att bidra till att lagspelet fungerar och underlätta för de andra i laget.

Rektorn säger i intervju att det finns goda förutsättningar att individanpassa undervisningen i idrott och hälsa och att detta är något som rektorn tittar på vid lektionsbesök. Vidare berättar rektorn att skolan har utmaningar avseende individanpassningar i vissa klasser där det går många elever som idrottar mycket på fritiden. Rektorn säger att dessa elever vanligtvis tar ganska stor plats på bekostnad av andra som då kommer i skymundan och att individanpassningen behöver tydliggöras i dessa sammanhang.

Tydlighet i mål, innehåll och struktur

I de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomför i samband med skolbesöket observeras att lektionerna har en struktur där lärarna samlar klassen vid början och vid slutet av lektionen. På en del lektioner bryter lärarna den aktivitet som pågår och samlar gruppen för att förtydliga eller fördjupa delar som är centrala för genomförandet. Detta sker exempelvis genom att lärare resonerar med eleverna om olika övningar inom styrketräningsmomentet och hur denna träning gynnar bland annat elevernas kroppshållning vilket är stärkande i andra sammanhang. Vidare observeras hur lärare anknyter lektionsinnehållet till vardagliga företeelser såsom vilka muskler som behöver vara starka om man ska gå eller stå upp länge. På flertalet av lektionerna som observeras förklaras målet med lektionerna. Vidare observerar Skolinspektionen att lärarna kontinuerligt under lektionerna ger instruktioner till eleverna och anknyter till vad eleverna gjort på den föregående lektionen. I något fall anknyter lärarna till sådant som eleverna gått igenom i andra ämnen, exempelvis i naturorienterade ämnen.

De intervjuade eleverna säger att lärarna brukar berätta i början av terminen hur planeringen ser ut, hur betygskriterierna ser ut och vad eleverna ska göra för att uppnå ett visst betyg. Eleverna berättar att en matris över ämnet finns att tillgå på skolans digitala lärplattform och att det är denna som lärarna går igenom i början av läsåret. Eleverna uppger vidare att de, inom friluftsliv och utevistelse bland annat haft orientering. De berättar att de främst orienterat i skolans närområde.

Eleverna berättar i intervju att lärarna tydligt visar vad eleverna ska göra på lektionerna. De säger att ibland får eleverna titta på instruktionsfilmer men oftast är det läraren som visar. Eleverna uppger att om de inte förstår vad de ska göra, visar läraren igen och därefter ger läraren feedback individuellt. Eleverna säger i intervju att det är svårt att förstå kunskapskraven och att de tycker att lärarna behöver förklara målen tydligare. Eleverna säger att lärarna inte är så tydliga med vad man ska kunna men om man bara försöker så får man betyg i ämnet. Eleverna säger i intervju att de är osäkra på vad de ska lära sig i ämnet.

Lärarna berättar att de, i introduktionen av ett kunskapsområde, berättar vad målet är, vad eleverna ska göra och hur de ska bedömas. De säger att de flesta moment som ingår i området är upplagda på det sättet.

Rektorn uppger i intervju att de på skolan låter lärare auskultera hos varandra. Hen berättar att fokusområdet vid auskultationerna är ledarskapet och att syftet är att lärarna ska lära av varandra. Rektorn säger att hen bedömer att idrottslärarna på skolan generellt är skickliga i sitt ledarskap.

Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet

Vid lektionsobservationer framkommer att flera lärare låter eleverna reflektera inom ramen av den löpande undervisningen. Detta sker antingen genom individuella samtal mellan lärare och elever eller mellan lärare och hela elevgruppen. Ett exempel är inom innehållspunkten styrketräning resonerar läraren med eleverna vilka följder träning med för tunga vikter kan föra med sig. På en annan lektion låter läraren reflektera över vad ett felaktigt rörelsemönster i badminton kan få för följder för spelet. Vid båda dessa observationstillfällen följer lärarna upp det eleverna fått reflektera kring i slutet av lektionen.

Eleverna berättar i intervju att lärarna främst återkopplar till dem individuellt genom att ta dem åt sidan under lektionerna. De berättar att det även händer att lärarna avbryter lektionerna och samlar gruppen för att ge dem feedback. Eleverna uppger att lektionerna alltid avslutas på samma sätt genom att läraren samlar klassen för att gå igenom vad lektionen handlat om. Eleverna berättar i intervju att de sällan ges möjlighet att reflektera över sitt lärande i idrott och hälsa. Lärarna berättar i intervju att de oftast låter eleverna få reflektera över sitt lärande då de arbetar med olika projekt, exempelvis då de gör egna träningsprogram eller inom området dans. De säger att de bland annat låter eleverna titta tillbaka hur de har utvecklats och nya saker de lärt sig. Lärarna säger att de tycker att det är viktigare att eleverna får reflektera i moment såsom exempelvis i dans eller i att skapa egna träningsprogram. De tycker lärarna ger eleverna mer användbar kunskap för framtiden.

Rektorn säger i intervju att lärarna utvärderar lektionerna löpande individuellt eller i par men uppger också att det inte finns något övergripande utvärderingsarbete på skolnivå i ämnet annat än att de övergripande kunskapsresultaten sammanställs. Rektorn säger i intervju att kunskapsresultaten i idrott och hälsa är höga och att en av framgångsfaktorerna är att lärarna är kompetenta och engagerade i ämnet.

Utvecklingsområden

I syfte att höja skolans kvalitet av undervisningen i idrott och hälsa behöver ett utvecklingsarbete genomföras inom följande prioriterade områden:

- Rektorn och lärarna behöver tydliggöra målen för ämnet för eleverna.

Utifrån vad som har framkommit i granskningen av Eklidens skola av undervisning i idrott och hälsa kommer Skolinspektionen att genomföra en uppföljning av hur skolan utvecklar undervisning i ämnet.

Huvudmannen ska senast **den 26 september 2018** skriftligt redovisa till Skolinspektionen såväl planerade som faktiskt vidtagna åtgärder för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se . Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (Dnr 400-2017:3945) i de handlingar som sänds in.

Information om granskningen

Skolinspektionen genomför under våren 2018 en kvalitetsgranskning av undervisningen i idrott och hälsa i grundskolans årskurs 7 till 9. Granskningen ska besvara följande två frågeställningar:

- I vilken utsträckning planeras och bedrivs undervisningen utifrån kursplanen?
- I vilken utsträckning genomförs undervisningen med allmändidaktiska kvaliteter?

I granskningen genomförs en enkätstudie för elever i årskurs 9 på 100 grundskolor och i detta urval besöks 23 av skolorna. Granskningens slutrapport kommer att publiceras i juni 2018.

I arbetet med bedömningarna har utredare Inger Börjesson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Mats Lundqvist

Enhetschef

Klas Tambour

Utredare

Mer information om granskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/idrott-och-halsa/>

Bilagor

Bilaga 1 Granskningens författningsstöd

Bilaga 2 Rapport elevenkät